

כ"ש
Dissertationis Academicæ
De

הים מוצק

Seu

MARI FUSO,

In Templo Jerosolymitano,
Partem Priorem Philologicam
Sub Præsidio

*VIRI, MAXIME REVERENDI ATQVE
AMPLISSIMI*

Mag. DANIELIS JUSLENII,

Sacr. L. L. Profess. Publici & Ordin.

D. v. die 23 Nov. 1723.

In Auditorio Maximo

Bonorum censuræ modeste subjiciet,

GREGOR. G. STEENMAN.

Aboënsis.

ABOÆ, Excud. E. FLODSTRÖM,

Reg. Acad. Typ. in Magn. Duc. Finl.

S:Æ. R:Æ. M:TIS.

MAGNÆ FIDEI VIRO,

*Reverendissimo in CHRISTO PATRI ac
DOMINO,*

Dn. HERMANNO
WITTE,

S. S. THEOLOGIÆ DOCTORI

Excellentissimo,

DIOECESeos ABOËNSIS EPISCOPO

Eminentissimo,

Regiæque ibidem Academiae
PRO - CANCELLARIO

Magnificentissimo,

itemque

Vener. Consistorii Ecclesiastici
PRÆSIDI

Gravissimo,

PATRONO & MÆCENATI MAXIMO,

Summa animi reverentia semper
per suspiciendo.

REVERENDISSIME
IN CHRISTO
PATER.

Vereor . immo summo-
pere vereor , ne auda-
cissimum facinus aggredi vide-
ar , dum magno Nomine Tuò ,
Reverendissime in Christo Pa-
ter , tenues hasce studiorum
pri-

primitias illustrare sustineo ;
non ignarus, tam magnis Vi-
ris, tot ac tantarum rerum
perpetua occupatione districtis,
nihil sistendum, nisi quod exi-
mium & summo studio elabo-
ratum : Favor tamen ille sin-
gularis & prorsus incredibilis,
quo omnes & singulos Musarum
cultores, Tu, Tante il-
lorum Patrone, complecteris,
itemque memoria ingentium
beneficiorum, in Parentes
meos collatorum, me ad id
faciendum induxere. Non
quod eo ipso dignam pro il-
lis

lis gratiam referre me posse
putem: sunt enim longe ma-
jora, quam ut a me unquam
debitis efferri laudibus, ne-
dum compensari ulla ratione
queant; sed ut devotæ sic ob-
servantiæ & gratissimi animi
pignus tantummodo quale-
cunque offerrem. Excipe igitur,
Reverendissime in Chri-
sto Pater, sereno vultu pri-
mum hoc tirocinii mei rudi-
mentum, quod ad genua nunc
Tua, humillima animi vene-
ratione depono. Quod reli-
quum est, supremum Numen
sup-

supplicibus precibus imploro
atque obtestor, velit Te, Re-
verendissime in Christo Pater,
quam diutissime in his terris
superstitem, salvum & inco-
lumem, atque omnigena fe-
licitate & gloria florentem tue-
ri: in Ecclesiæ DEi conserva-
tionem, Rei literariæ decus
& emolumentum, Nobilissimæ
Familiaæ Tuæ gaudium per-
enne, & mei denique (si
tam fidenter loqui fas sit)
clien-

clientumque omnium Tuorum,
præsidium maximum atque
certissimum! Sic pia & devo-
ta mente voveo,

Tuus,
REVERENDISSIME IN CHRISTO
PATER,

Humillimus Servus,
Gregor. Steenman.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

REVISED EDITION OF
THE

WILLIAM SHAKESPEARE
GREGOR, Hermann

α 2 α 1 ω.

Præloquium.

Um Salomo, sapientissimus ille Rex Israëlis, summo sumtu domum DEO exstruxisset, & omnia, quæ ritus Hebræorum postulare videbantur, contecisset; fecit etiam ingens vas ad capiendam aquam, dictum in Scripturis Sacris מַיִם מִן הַיָּם leu *mare fuisum* (a), ex quo Sacerdotes se lavarent. Prohibitum enim erat eis, in Veteri Testamento, tentorium conventus ingredi, & rem divinam facere, nisi manibus & pedibus antea lotis. Sic

A

enim

(a) 1 Reg. 7: 23. & 2 Chron. 4: 2.

enim DEUS ipse ad Moſen loquitur :
*Facies etiam labrum aeneum, & ſcapum
 ejus aeneum ad lavandum.-- Ut lavent A-
 haron & filii ejus ex eo, manus ſuas &
 pedes ſuos. Quum erunt ingreſſuri ten-
 torium conventus, lavanto aqua ut non
 moriantur - - Lavabunt, inquam, manus
 ſuas & pedes ſuos ut non moriantur; hoc
 eſto illis ſtatutum perpetuum, ipſi Aha-
 ron & ſemini ejus per generationes eo-
 rum (b). Sed quoniam Viri Clariffi-
 mi atque Doctiffimi in ſententias di-
 verſiffimas & plane abſtruſas de hoc
 mari abierunt, adeò ut quidam
 Scripturam, ipſius rei veritate ne-
 glecta, ad captum vulgi erroneum
 loqui adſtruant, atque ſic veritatem
 ejus (quæ in æternum ſalva manet)
 in dubium revocent; Alii verò in-
 fallibilitatem ejus agnolcentes, Phi-
 loſophiæ veritatem, ceu Scripturæ
 contrariam, ejus auctoritate corri-
 gere conati ſint, cujus tamen prin-
 cipia ſunt demonſtrabilia non credi-
 bilia:*

(b) Exod. 30: 18, 19, 20, 21.

bilia: Tirocinii itaque prima nunc
 depositurus rudimenta, argumen-
 tum hoc mihi tractandum elegi.
 Et quanquam, quod non diffitendum
 duco, aliquantisper in proposito hæ-
 sitavi, cum materiæ hujus diffi-
 cultatem, & una ingenii mei tenui-
 tatem perpenderem, tamen argu-
 menti hujus nobilitas, ut & cordati
 Lectoris favor ac benignitas id effe-
 cere, ut scrupulum, qui injectus
 est, demum omnem evellerent.
 Numquam enim materia hæc, si-
 mili tractandi modo, quantum
 quidem mihi innocuit, in publico
 ventilata est. Si tamen res præter
 opinionem se aliter haberet, memo-
 res sumus effati ipsius Spiritus Dei
 per sapientissimum Regem, ita lo-
 nantis: *Non est quicquam novi sub so-*
le (c). Cui Comicus elegantissimus
 adstipulatur, judicans: *nihil esse jam*
dictum, quod non dictum sit prius (d).
 Fave igitur hilce meis cœptis, Be-

A 2

nevo-

(c) *Eccles. 1: 9.* (d) *Terent, Eunuch. prol.*

4
 nevole Lector; et si quid in his
 Tibi probatum fuerit, erit quod
 mihi impense gratuler; sin minus,
 spero id Te pro candore & bene-
 volentia Tua, quæ propriæ tibi vir-
 tutes sunt, in meliorem partem in-
 terpretaturum.

SECTIO PRIMA.

§. I.

IN limine statim hujus dissertatio-
 nis pauca de nomine hujus vasis
 notanda veniunt; Scriptura autem
 vocat id מַרְיָהּ leu *Mare fu-*
sum. Vox מַרְיָהּ, quæ hic sibi præfi-
 xum habet הַ demonstrativum seu
 Emphaticum, Clariss. Gussenio (e) a
 radice verbali מַרַּהּ *quassando fregit*
 fieri videtur. Alii vero qui a מַרְיָהּ
 deducunt, vocem hanc etsi nunc
 deperditam, antea tamen usitatam
 fuisse adstruunt. Sed his omissis,
 sententiam eorum quasi optimam
 amplectimur, qui vocem מַרְיָהּ pri-
 miti-

(e) *Comment. Ling. Ebraic. ad hanc vocem.*

5
 mitivam esse asserunt. Nihil enim
 prodest nobis in disquisitione voca-
 bulorum deperditorum multum su-
 dare, cum tamen nemo nostrum,
 an unquam fuerint, certo scire po-
 test, sed nudæ manent conjectu-
 ræ. Fateor quidem huic sententiæ
 unanimem Grammaticorum consen-
 sum repugnare, qui radices Hebræo-
 rum omnes verbales faciunt, quod
 tamen non dum ab iis devictum,
 sed adhuc sub iudice est. Si vero
 quis primitiva Hebræorum, saltem
 quædam, nominalia faceret, vix a
 veritate deviare, nam ipsa natura
 vocabulorum id innuere videtur;
 quid enim sunt verba, quæ aut a-
 ctionem aut passionem significant,
 sine nominibus? An actio quædam
 aut passio fieri potest, sine præexi-
 stente subjecto agente aut patiente?
 Nomina sine verbis, sunt substantia-
 rum, & rerum vere existentium. Et
 Nomina, quæ Adam primitus indidit
 animantibus, omnia fuisse derivativa

credere, non fas est, nec nobis vero simile videtur. Sed ut revertar ad propositum unde digressus sum, vertitur vox 𐤇 a Lexicographis *Mare, Lacus*, latiori tamen sensu sumpta, quam in profanis scriptis solitum est, ita ut omnem collectionem aquarum innuat.

§. 2.

Cum autem vox hæc varie accipiatur, ad primarias ejus significationes attendendum, ut genuinum ejus sensum percipiamus, quo jure nomen hoc huic vasi tribuatur. sumitur autem I: *pro con-*

gerie & multitudine aquarum primitus omnipotenti virtute DEI conditarum, atque sic pro earum sede ac

receptaculo וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יְיָ

& congregationes aquarum vocabit *mā-*

ria (f) II: *Pro mari mediterraneo,*

quod etiam mare magnum nuncupa-

tur.

EUR (g). III: Pro lacubus, fluviiis, paludibus (h). IV: Pro magna hominum multitudine ut placet Ravanello (i). V: Pro exercitu numerosissimo, vel hoste potentissimo (k). Hæ sunt præcipuæ ejus significationes in Scripturis, cæteras omittimus, non enim nobis animus est, in his morari, quæ quisque in Commentariis ad satietatem usque inveniet. Colligimus tantum ex iis, quæ in medium prolata sunt, vocem mare innuere imprimis ingentem aquarum molem, quod etiam Hieronymus (l) agnoscit, dicens: *Quod autem omnes congregationes aquarum Scriptura Sacra mare vocet, nulla dubitatio est.* Et alio loco (m), *Notandum*, inquit, quod

A 4

omnis

(g) Num. 34: 6, 7. Jos 1: 4.

(h) Apoc. 20: 13. (i) ex Jos. 60: 5. Confer. v. 9. & 66: 19.

(k) Jer. 51: 42. & Esai. 26: 31.

(l) ad Fabiolam, citatus Ravan. in Bibl. Sacra ad vocem mare.

(m) Contra Porphyrium citat. i b.

omnis congregatio aquarum, sive falsæ sint, sive dulces, juxta idioma lingue Hebraicæ, Maria nuncupentur. Et Osiander (n) scribit: Hebræi aquarum collectionem paulo majorem mare vocant. Quare nomen hoc huic vasi convenientissimum videtur, quod fuit vastum & amplum valde, patebat enim 10 cubitos a labio ad labium, & capiebat 2000 Bathos, id est, 500 amphoras holimenses (Svetice Sat / som drar 60 kanner) vel capere potuit 3000 Bathos, id est 750 amphoras, ingens sane multitudo aquarum; quam Joh. Lundius perpendens, haud incongrue scripsit: (o) Ist in warheit ein gewaltiges wasser / dannenhero es auch ein Meer genennet worden / wie den die Hebræer eine sehr große menge wassers ein Meer zu nennen pflegen. Et Paulo antea: Daß es wegen seiner große ein Meer genennet

(n) Citante Polo.

(o) Jüd. Heil: Lib. 2: C. 14.

net ward. Nec non Josephus (p) *Fecit etiam vas abenæum fusile Jemiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est Mare. Et verisimile est Salomonem, sapientia, qua instructus erat divina, hoc ei nomen imposuisse, quod versio Arabica Brian. Waltoni (q) restatur, ita habens: Præterea fecit (Salomo) vas quoddam compositum ex ære fuso, & vocavit nomen ejus mare.*

§. 3.

Paucis itaque absolutis iis, quæ ad enucleationem prioris vocis pertinere videbantur; de voce מַרְאָה verbum tantum addam: ea venit a radice $\text{מַרַּא$ quæ significat *fudit, durefcit*, inde מַרְאָה *fusum*, & dicitur de liquidis per se, & liquefactis ut auro, ære, & aliis metallis, quæ fusa rursus consistunt & firmiora fiunt (r).

A 5

§. 4. Quod

(p) *Lib. 8. c. 2. Antiquit: Jud.*

(q) *in Bibl. Polyglott.*

(r) *Buxi; in Lex: Eb: Chal: ad vocem מַרַּא*

Quod vero ad Synonymiam pertinet, Hebræam aliquam vix inveniri credimus. Moles quidem mentionem facit כִּיּוֹר בְּהֶשֶׁת *labri ænei* (s), quod tamen cum mari hoc in eo tantum congruebat, quod ex ære fustum erat, & lustrationi Sacerdotum destinatum, neque Moles labri alterius meminit ad lavandas carnes victimarum. Forma vero & quantitate in totum discrepabat, infistebat enim non duodecim bobus, sed כִּבּוֹי *basi suæ*, neque cætera, quæ de mari, ut labium, sculptura, pari modo de eo commemorantur. Quoad quantitatem autem, haud magnæ molis eam fuisse, testatur status Judæorum ejus temporis, qui in deserto vagabantur, & quibus castra sæpe erant movenda; Et imprimis, si illud portaretur, ut interpretes Alexandrini docent, inserto commate, quod

(s) *Exod. 30: 18.*

quod in textu Hebræo non legitur (1).
 και λήψονται ἰμάτιον πορφύρεον, και συν-
 καλύψουσιν τὸν λατῆρα, και τὴν βάσιν αὐτῶ,
 και ἐμβαλῶσιν αὐτὰ εἰς κάλυμμα δερμά-
 τινον ὑακίνθινον, και ἐπιθήξουσιν ἐπὶ ἀνα-
 φορεῖς.

§. 5.

1. Reg. 7:38. תַּשְׁנֵּהוּ עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה. *decem*
labra aenea commemorantur, quæ fe-
 cit Salomo, ut abluerentur sacrificia
 ex eis, & imposuit unum quodque
 eorum *Basi sue*, decem תַּשְׁנֵּהוּ עֲשָׂרָה super
 decem תַּשְׁנֵּהוּ עֲשָׂרָה. ¶ Jeremias Chaldæos,
 cum templum ce. astarent, inter a-
 lia vasa, etiam in Babyloniam duo-
 decim boves æneos, qui תַּשְׁנֵּהוּ עֲשָׂרָה
 erant *subbasibus* detulisse tradit. Quod
 autem bases a nobis nominatæ, non
 erant supra bubus sub mari, patet
 evidentissime, ex ipso textu, ubi
 dicitur

(1) Num. 4: post vers 15.

dicitur quinque earum collocatas fuisse, ad latus domus dexterum, & totidem ad sinistrum, mare vero versus latus domus dexterum ad orientem e regione meridiei. Deinde longitudo, nec non latitudo unius cujusque earum 4 cubitorum erat, & 4 rotis altitudinis sesquicubiti insistebant, quæ omnia sub mari collocari potuisse, & boves sub rotis; absurdum est. Cum vero Scriptura per Scripturam sit interpretanda, ideo & locus Jeremiæ citatus, non contra eam explicandus, sed conciliandus est. Aut quod vox תחת, quæ etsi propriè significat *sub*, *subter*, aliquando tamen & *prope*, *juxta*, *infra*, denotat, ut Exod. 24:4. *Ædificavit altare תחת sub monte*, non enim sub ipso monte, sed prope eum. Quæ phrasis etiam latinis Auctoribus est familiaris, utpote Cornelio Nepoti (u) *postero die sub montis radicibus acie e regione instructa*.

Aut

(u) in vita Miltiad. c. 5.

Aut quod תחת heic loci *pro*, *vice*,
loco denotat, ut & Gen. 4: 25. *Posuit*
michi DEUS semen aliud תחת loco Abel.
 Quo etiam sensu B. Lutherus heic
 loci hanc vocem accepisse videtur,
 sic vertens: Die zwölff ehrne Rin-
 der / die anstatt des gestüels gestun-
 den. Nec non Versio Belg: De
 twaelff metalen runderen / die in
 der stede des gestoeltes stonden. Ua-
 de hic sensus facile exsculpi potest,
 quod Boves fuerint, tempore deva-
 stationis a Chaldæis factæ, positi eo
 loco, ubi Salomo primitus bases col-
 locavit, quas Achaz fregisse legitur,
 nec non removisse boves a Mari.
 Aut quod magis credibile, hic intel-
 ligi alias bases, de quibus plura de-
 inceps (x).

§. 6.

Synonymiæ itaque loco varias
 versiones adducemus, reliquis cum
 desti-

(x) §. 13.

destituti sumus. Dicitur id Chald.
 ܦܢܢ ܢܘܢ Græc. Θάλασσα χυτή (y).
Mare fustum (z) *Lacus fusus* Svec.
 guttit Haaf. Fen. walettu Jârwi.
 Germ. gegossen Meer. Gall. une
meer de fonte. Belg. En gegoten Zee.
 Ang. *Molten sea* (x). *Vas alienum fu-*
sile.

SECTIO SECUNDA.

§. 7.

HIs autem defuncti, quæ ad ex-
 planationem nominis hujus vasis fa-
 cere videntur, figuram ejus, quam
 Scriptura; ut brevissime, ita consum-
 matissime nobis delineat, perlustremus.
 Initium autem facit a suprema par-
 te hujus vasis, quasi a capite seu
 principio, quando diametrum labii,
 primo loco describit, Verbis in textu
 no-

(y) Pagn. Tigur. adducti Polo.

(z) Junius Tremellius.

(x) Flav. Jos. L. 8. c. 2. ant. Judæ

nostro priori ita sonantibus: עָשָׂר
 בַּחֹמֶה מִשְׁפָּתוֹ עַד — שְׁפָתוֹ עַד לְסֵבֶב
 quod 70 Interpretes minus recte ver-
 tunt: δεκα ἐν πήχει &c. Litera enim
 כ in חֹמֶה non est significativa, sed
 redundat, ut ex contextu pater, &
 ex linguæ Sacræ lectione optime
 discitur, conferatur Exod. 38: 12. &
 26: 8. Sed rectius: *decem cubiti fue-
 runt, a labio ejus usque ad labium ejus,
 rotundum fuit in circuitu*, ut Versio
 Vulgata Latina habet. Nec non
 Versio Syriaca, quæ ex versione
 Maxime Reverendi Domini PRÆSIDIS
 mei latinè sic sonat: *Decem cubiti a
 labro ejus, usq; ad labrum ejus, rotun-
 dum circumquaque*. Fen. Kymmenen
 kōnārātā ybdestā partasta nijn tois-
 sen. Ita etiam 70 Interpretes ad
 2. Chron. 4: 2. δεκα πήχεων τὴν διαμέ-
 τρησιν εὐρογγύλην κυκλόθεν.

§. 8.

Sed quoniam non omnes de hoc
 labio idem sentiunt, sed varie expli-
 cant

cant, itaque quod & quale fuit breviter perspiciamus. In textu existat vox הפּוֹ , quæ oram rei, spatium humidum intus habentis denotat, vi metaphore a labiis animalis os eorum & humidum cingentibus (a). Et significat hic non supremam tantum lineam aut marginem, sed est pars lateris summa & extrema, oblique a perpendicularo deflectens extrorsum ad formam liliæ imitandam (b). Orbiculare seu rotundum, decem habens cubitos in diametro a parte labii interiore ad alterum i. e. linea recta per centrum ducta ab extremitate circumferentiæ una ad alteram (c). Non sexangulare, ut quidam ex voce פּוֹשֶׁט statuunt, quam deducunt ex voce פּוֹשֶׁט , quæ sex significat, propter sex folia quæ Lilium habet. (Sed Guffetius (d) a פּוֹשֶׁט byssus deducit hanc vocem, & formam Liliæ ex curva

va-

(a) Guff. in Com. Ling. Eb. ad hanc vocem.

(b) ibid.

(c) Piscator notante Polo.

(d) Comment. Ling. Ebr. ad vocem פּוֹשֶׁט D. 56

vatura heic saltem concipit) maxime tamen eam ob causam, ut triginta cubitorum circumferentiam, decem cubitorum diametro conciliarent. Sic enim Hadrianus Relandus (e) Quum autem lilia ליליא a sex foliis nomen habeant, videtur labium hujus vasis sex quasi folia representasse, aut sex spatia, quinque cubitos a se invicem distantibus, incisum fuisse, proximeque ad hexagonum accessisse. Atque ita Diameter decem cubitorum conveniet cum peripheria cubitorum triginta, quoniam diameter circuli, cui hexagonum inscriptum est, si decem habeat cubitos, quodlibet latus hexagoni dabit quinque, adeoque sex latera efficient triginta. Sed huic repugnant I: Clara Scripturæ verba לַיָּם : quæ verba, si explicantur, sive simpliciter de labio, quod illud exactè orbiculare seu rotundum in circuitu fuerit, quod innuit Fen: voce מִן הַיָּם : Sive de Diametro maris, quod illa per centrum

B ducta

(e) in Antiq. Sacris Veterum Hebr.

ducta, decem cubitos, a labio altero ad alterum circumquaque patebat, Svec. *Qiso alnar bredt / ifrån then ena bråddene til then andra rundt omkring.* Ambæ sententiæ pro nobis militant, & differunt verbis tantum, sensu tamen conveniunt maxime, & plane idem sunt: Nam si labium simpliciter fuit rotundum, patet id nullo modo fuisse angulare; Et si a centro distabat ubique æqualiter, sequitur necessariò id fuisse rotundum. Sed urget aliquis verba hæc *עגל סבב* non dici de labio, sed de ipso mari: Et hoc est quod ambabus manibus concedimus, & eo sententiam nostram stabilimus; nam quicquid tribuitur mari ut toti, tribuitur etiam parti ejus, quod labium erat. Unde cum Piscatore (f) concludimus mare hoc fuisse *rotundum in circuitu, tam parte summa quam infima, a summo ad imum.* II: Positio Relandi, etsi primo intuitu fir-
ma

(f) quem Polus citat.

ma apparet, tamen facile corrui-
 diameter enim decem cubitorum erat
 a parte labii interiori, ut termino a
 quo, ad labii alterius partem interi-
 orem ducta, ut terminum ad quem:
 circumferentia vero ambiebat. Cras-
 situdo ejus erat palmaris, aut $\frac{1}{6}$ cu-
 biti, qua bis diametro addita, exi-
 bit numerus $10\frac{1}{2}$ cubitorum, cujus
 circumferentia sexangularis esset 31
 cubitorum. III: Si Scriptura data
 diametro peripheriam adderet, me-
 ram tautologiam committeret, &
 inutilia describeret, necessaria omit-
 teret, (quod nefas dicere) data e-
 nim diametro, datur etiam peri-
 pheria. Atque sic IV: de reliqua
 statura maris sub labio, quæ tamen
 major ejus pars erat, nihil certi re-
 linqueret, sed jure obscuritatis ar-
 gui posset, quod J. Lundius genui-
 num ejus sensum non percipiens
 minus recte fecit. scribens: Wie es
 aber unterwertz gestalt gewesen / Da-

von redet die Schrift ziemlich duncz
 kel (g). Quare sententiam illam ut
 minus probabilem relinquimus.

§. 9.

Alii verò circularem fuisse con-
 cedentes, tamen peripheriam hanc,
 decem cubitorum Diametro tri-
 buunt (h): *decem cubitorum fere; quia
 diameter ad circumferentiam se habet ut
 7 ad 22 non ad 21. sed Scriptura minu-
 tias negligit. Pari modo Gulletius (i)
 Notasse commodum erit Scripturam non
 esse hic accuratam mensurarum respectu,
 nam ad diametrum 10 Cubitorum dixit pe-
 rimetrum cubitorum triginta, qui debuit
 esse $31\frac{2}{7}$. hoc est interius, exterius
 verò erat $32\frac{1}{2}$ ferme, atqui sic $2\frac{1}{2}$
 cubiti omitti essent, quod vix cre-
 dere*

(g) *Judisch Heilig, Lib. 2: Cap. 14.*

(h) *Sic sentientes adducit Polus, Men-
 chium & Marianam, confer. Lund.
 proxime citato loco.*

(i) *Com. Ling. Ebr. ad vocem מֵשׁוֹר*

dere possum, præsertim in accurata hujus vasis delineatione, imprimis, quoniam Scriptura, si quid aliquando omittit uno loco, ejus mentionem facit alio, hic tamen ambo loca plane idem statuunt.

§. 10.

Ut ergo Scripturæ auctoritas vindicetur, paululum ab iis dissentiamus, quod nemini mirum videtur, sic distingvendo loca: Diameter ducta fuit in suprema hujus maris parte, qua maximum patebat & amplissimum erat; Perimeter vero infra circa ipsum mare sub labio. Quod Scriptura accurate ostendit, posita descriptione altitudinis hujus 5 cubitorum, inter decem cubitorum diametrum, & triginta cubitorum peripheriam, quasi digito monstrans, eas uno loco non metiendas. Neque Clariss. Gussæti auctoritas nos quic-

quam movet, qui omnes has mensuras intra in unum numerat, excepto labio, sic enim scribit: (K) Hoc labium potuit adjuvare non modo quia repandum fuit, sed quia cernere potest addititium super vasis staturam 5 cubitorum altam. Ipsum autem labium, tam altum fuerit (tacetur enim ejus magnitudo) quantum decere potuit secundum artis proportionem. Distinguetur facile לִבְיָהוּ labium, a לִבְיָהוּ statura, propter diversum situm figuramque, quin etiam seorsim facta esse iudico, ob nimiam difficultatem, & deinde labium impositum stature, quo aucta fuit capacitas. Ersi hæc in antecedentibus satis luculenterque refutata sunt ac demonstrata, cum tamen Auctor refugium quærat in voce לִבְיָהוּ , rationem ejus, quam nullo modo percipio, paucis etiam examinare liceat. לִבְיָהוּ , quæ venit a radice לָבַי stetit, surrexit, nihil aliud denotat quam altitudinem alicujus rei: sue-

(K) in voce לִבְיָהוּ

fuerit ergo aut labii, de quo sermo est in verbis proxime præcedentibus, aut maris. Labio tantam altitudinem nemo ausus est tribuere, ergo est maris, de aliquo tertio hic sermo non est. Si vero maris, includetur labium, quod pars ejus, testante ipso Gullecio. Cum etiam diametrum 10 Cubitorum a labio ad labium intra in mari collocat, duplex labium hujus vasis facit, quod absolum. Ex his quæ jam breviter prolata sunt, liquido constat labium hujus maris, non fuisse angulare, neque æqualiter surgens, sed incurvatum modice, atque repandum, ut sunt calices & lilia, & modice flexum in exteriorem partem, sunt enim flores lili curvati. Et ut Lundius (1) habet: Oben war diß Meer rund und beügte sich oben am rande etwas heraus wårh / wie etliche becher sich oben am rande aus

B 4

schweiffen

(1) Jud. Heil. Lib. 2. c. 14.

schweiffen / und oben breiter als unten seyn / oder wie die rosen und lilien sich oben öffnen / daß sie oben etwas über und heraus beüßen. Alii vertunt, *Et flos lilii erat in eo, id est, maris labium sparsum erat floribus lilii (m) Et formavit super illud figuram liliorum ex are. (n)*

§. II.

Altitudo ejus quinque cubitorum, totius nempe staturæ maris, labium etiam includit, & vastitas ejus infra labium triginta cubitorum in circumferentia habet, in textu existat וקרה שלשום פאמהו סבא סבא וקרה & varie explicatur. וקרה quæ hic cum ה redundantem scribitur, significat *amussin, lineam, filum mensorium*. Alii existimant vocem hanc denotare exactam ejus mensuram, sine quavis sculptura, ut

70 interpretes ad 2, Par. 4; 2. καὶ τὸ
 κύκλωμα τριάκοντα πήχεων &c. Cui
 versio Svec. optime concinit: Och
 mättet rätt omkring war trettio
 alnar. Alii vero lineam 30 cubi-
 torum ei obductam fuisse putant.
 Sic enim versio Arabica Br. Wal-
 toni: *Et linea triginta ulnarum hoc
 mare cingebat.* Versio Syr: *Quod li-
 nea triginta cubitorum cingebat ex omni-
 bus partibus.* Fen. *Ja juene káwi
 umbárinó 3c.* Alii filum ei obdu-
 ctum fuisse affirmant. Sic enim
 ad priorem locum verba sonant,
 in versio. Ar. *Obduxitque ei fi-
 lum aneum longitudine triginta cubito-
 rum.* Vers. Vulg. Lat. *Et resticula
 triginta cubitorum cingebat illud per
 circuitum.* Versio Syr. *Et sutura tri-
 ginta cubitorum involvens illud unde-
 quaque.* Fen. *Ja nuoran colmekym-
 mendá kynárará sen umbárinó.*
 Quamcunque autem harum senten-
 tiarum amplectimur, ea tamen pro
 iis pugnat, quæ in antecedentibus

dicta sunt, nam id, quod ambie-
batur, nullo modo potuit amplius
esse ambiente.

SECTIO TERTIA.

§. 12.

HÆc fuit brevis delineatio hu-
jus maris, quoad tres suas dimen-
siones textu indicatas, quarum ra-
tionem solidam volente DEO, par-
te posteriori trademus; sequitur
nunc brevis expositio earum re-
rum, quæ circa id notanda ve-
niunt. Scriptura imprimis scul-
pturarum duobus ordinibus circa
illud tusarum mentionem facit,
verbis in textu sic sonantibus:

וּפְקָעִים מִתַּחַת לְשִׁפְתוֹ סֵבֵב סִבְבוֹתָיו אֲתוֹ
עָשָׂר בְּאַמָּה מִקְפִּים אֶת — הַיָּם סֵבֵב
שְׁבִי שְׁוֵרִים הַפְּקָעִים וְיִצְקִים בְּיִצְקָתוֹ :

Vox פקעים quam plurimi vertunt
(o) *colocynthidæ*, *fungi silvestres*, vi-
de-

(o) *Jun: & Trem, nec non Buxtorf.*

detur heic loci omne genus picturarum, scil. florum, foliorum, fructuum; item animalium, sive cujusvis rei in ornamentum formatae, significare. Quod & versiones innuunt: Svec. *Krusering Fen. Knupit.* Vers. Vulg. Lat. *Sculptura.* German. *Kneten.* Belg. *Kncopen.* Chald. *figure ovarum.* Syr. *Capitella.* (p) *sculpture striate.* Striae autem sunt canaliculi aut sulci, quae per lignum aut aes ducuntur ad elegantiam, ita ut una pars emineat, altera subsidat. Et quicquid Scriptura generaliter 1 Reg. 7: 23. describit, id posteriori loco 2 Chron. 4: 3. complet, quando similitudinis boum mentionem facit, duobus ordinibus fulorum circa ipsum mare, decem unoquoque cubito. Alii hoc ita explicant: *Decem cubiti ambientes mare,* Chal. *Vel, decem cubitis ambiens mare.* Vers. Vulg. Lat. Hinc quidam fiagunt
ma.

mare hoc fuisse conicum, seu ar-
 etius versus fundum. Sic enim
 Menochius (q) *Ex quo loco istius va-
 sis ambitus, quod semper angustius erat
 versus fundum, ad decem cubitos reda-
 ctus erat, ex eodem celatura adhibita.*
 Quod minime concedimus, nam
 capacitas hujus maris sic plus di-
 midio minor fieret, & quomodo
 ter mille bathos caperet non col-
 ligo.

§. 13.

Relandus ex citato Jeremiæ
 loco, ubi 12 Boves dicuntur fuisse
 תחת המכרות *sub basibus*, duplex
 fulcrum hujus maris, cujus cir-
 cumferentiam 10 cubitorum, &
 פקעו illud cinxisse, fingit, Scri-
 bens: (r) *Sub hoc mari fuere מכרות*
quo nomine duplex fulcrum intelligimus,
 id-

(q) notante Polo

(r) in *Antiq. Vet. Hebr. Parte 1 Cap.*
 6. §. 9.

idque circulare, in quo representati erant
 duo ordines formarum bovinarum, to-
 tum mare eingentium, quae פקעו
 1 Reg. 7: 24. dicuntur. Vide 2 Chron.
 4: 3. ubi תהרת לו דמות בקרום
 & 1 Reg. 7: 24. תהרת לשפתו sub
 labio maris fuisse dicuntur, quod scili-
 cet paulo supra hos ordines bouum, vas ipsum
 in formam labii flexi inciperet: nam
 clarum est תהרת לו idem esse, quod
 תהרת לשפתו ex collatione duorum lo-
 corum modo adductorum. Videtur hoc
 fulcrum in circuitu 10 cubitos habuisse
 עשר באמה 1 Reg. 7: 24. (quod alii
 reddunt, 10 fuisse formas bovinas in
 cubito; sed ארבע באמה 1 Reg. 7:
 27. & commate 2, eadem verba עשר
 באמה que cubitos 4 & cubitos 10 no-
 tant, pro nobis faciunt) & ad firmio-
 rem hujus vasis constitutionem esse fa-
 bricatum. Sub his fulcris, תחת סכנות
 (Jer. 52: 20.) fuere 12. Boves aenei, ver-
 sus 4 mundi plagas respicientes, qui
 תהרת לו sub mari fuisse dicuntur
 1 Reg. 7: 24. & 2 Chron. 4: 15,
 Cum Auctor duplex fulcrum nō-
 mi-

minat, incertum est, an unum, an vero duo fuisse existimet: loquitur enim tam in numero singulari, quam plurali. Nobis tamen idem est, nam ambo negamus, Eo enim quo id collocat sub labio, aut staturæ maris maxima parte negata, ejus loco fulcrum ponit; aut ea concessa, fulera, non unum, sed duo, ad latera ejus fingit. Si prius, fulcrum unum, non duo, videtur statuisse, atque id aut solidum, aut cavum. Si solidum, totum mare nihil aliud esset quam labium, quia quæ in fulcro erant ex mente Relandi, etiam erant statim sub labio, quod absurdum. Si cavum, responderet illud illi parti maris, quam nos triginta cubitorum in circumferentia fecimus, atque sic & perimetro, quam ter, & capacitate, quam novies minorem colligit, auctor a nobis dissentiret, quæ sententia proxime refutata inconvenientior.

Scri-

Scriptura etiam non loquitur de fulcro, sed מכוורת *fulcris*. Si vero auctor duo fulcra sub labio, concessa statura maris debita, collocat, valde hallucinatur; nam ea, quæ ad firmiorem hujus vasis constitutionem fabricata fuisse docet, sub labio (quod $3\frac{2}{11}$ cubitos, tanta enim fuisset diameter fulcrorum, si peripheria 10 cubitorum, se non extrorsum flectebat) tam firme collocari non poterint, ut totum mare sustentarent. Nam si boves non erant sub fundo maris, sed sub fulcris, sequitur mare secundum hanc positionem non incubuisse bubus, sed ex labio super fulcris suspensum fuisse, quæ minime cohærent. Sed verba תהרת מכוורת explicanda, aut *prope fulcra* aut *loco fulcrorum*, ut in præcedentibus dictum (s). Aut quod magis verisimile videtur, scripturam per מכוורת hic in-

32
innuere; *Fulcos* sub fundo maris
ductos fuisse, ut tanto firmitus in-
fisteret bubus.

§. 14.

Neque statura maris hujus sub
labio erat forma quadrata, de-
cem cubitorum ab angulo altero ad
alterum, seu quadraginta cubito-
rum in circuito, quam \square מַעֲבָד scul-
pturæ cinxissent, ut vir alias Eru-
ditissimus Joh. Lundius (t) ex ly-
ra (u) & R. juda Leone cona-
tur probare, nam in Scriptura nul-
la hujus formæ vestigia inveniun-
tur, sed altum est silentium, quæ
tamen nobis magis est quam omni-
um historicorum scripta ac mo-
numenta, quæ & Scripturæ & si-
bi ipsi adversantur. Nam Scriptu-
ra cum docet \square מַעֲבָד striae fuisse
 מֵאָסָה עָשָׂר decem in cubito, il-
le

(t) *Jnd. Hell. Lib. 2. c. 14.*

(u) *ad hunc locum.*

le contra ne unum quidem, multo minus decem in unoquoque cubito numerat, 32 in universum fuisse existimans. Lyra etiam a R. Juda Leone in tantum differt, quod ille partem illam quadratam tres cubitos altam, & rotundam duos, fuisse opinetur, hic vero parti quadratæ duos cubitos, rotundæ tres tribuat (x). Neque Auctor aliam ac firmiorem rationem suæ sententiæ dat, quam quod duodecim boves non percipit bene sub fundo maris globoso, collocari posse. Quod nos non globosum, sed planum facimus. Nam Josephus minus accurate maris hujus delineationem describit, quando id semiorbis specie, & in medio sui depressius fuisse testatur (y).

Sed erat exacte cylindraceum, ejusdem vastitatis supra ac intra, per totum mare (excepto labio, quod se

C

pau.

(x) citante Lundio *Jud. Hist. lib. 2. c. 14.*

(y) *Antiq. lib. 8. cap. 2.*

paulatim extrorsum flectebat) triginta cubitorum in peripheria, & sub fundo planum. Atque sic Bubs æquæ ac si quadratum esset, insistere potuit. Boves verò qui paululum a vento cardinali se ad collaterales flectebant, sub ejus tamen nomine, quem proxime respiciebant, comprehenduntur.

§. 15.

Quidam vero eorum, qui decem cubitis vertunt, סְבִיבָאֵי Sculpturam non totum mare, sed tertiam ejus partem cinxisse existimant (z). Sed textus clarè habet סְבִיבָאֵי סְבִיבָאֵי, *circum ambiebant illud*. Alii vertunt, *Decem cubitorum ambiens mare*, i. e. licet mare haberet decem cubitos in diametro, nihilominus per totam circumferentiam ambiebant mare (a). *Et hoc ipsum*

(Z) Cornel. a Lap. ex Sanèl. citante Polo.

(a) Osiander adductus ib.

ipsum mare quod decem cubitos patebat
 cingebant nodi, Vertit Strigelius (b)
 Nec non B. Lutherus. Und umb
 dasselbige Meer / Das zehen Ellen
 weit war / giengen knoten etc. Hæc
 explicatio non improbanda si sane
 accipiatur. Et mare quod decem
 cubitorum erat (diametro a labio
 ad labium superius) ambiabant
 □ יפפ circumquaque (intra la-
 bium). Ut & Svec. Om thet sam-
 ma Hafwet / thet tijo alnar bredt
 war / (nemligen ofwautill) gæf en
 Krusering uth med theß Brådd.
 Vertio Fennica heic plane obscu-
 ra est: Norea caicki kâwit ymbâ-
 rins sitâ kymmendâ kônârâtâ; non
 enim diameter eo loco 10 cubitorum
 erat, quo peripheria ducta, ut in
 præcedentibus demonstratum. Alii
 vero & quidem non incongrue ex-
 plicant *in cubito*, nam etsi litera □
 in prioribus redundat, non tamen
 inde sequitur, eam hic non signifi-
 cati.

cative positam esse, quod ad prior-
rem locum observavit Fen. Rymme-
nen jocaishella Kyuärällä Järwe ym-
bärens: habetq; suos applautores
haud paucos. Sic enim vertunt
plurimi (c) *decem in cubito (sub uno (d)
ambiebant mare per circuitum.* Sed fu-
erintne striæ istæ decem in uno or-
dine seorsim, an verò duobus simul
suntis, certò definiri nequit. Prius
Piscatori arridet, qui de hac re sic
sentit: *Decem scil: figura boum, vel ca-
pitum boum, in unoquoque cubito, cum
itaque circumferentia erat cubitorum 30.
Boves erant 300 in uno ordine, in uni-
versum vero 600, quia ordines erant duo
(e).* Nobis tamen probabilior vide-
tur hæc Malvendæ sententia (f) *De-
cem erant in cubitis singulis, sed in duo-
bus ordinibus, ad labium quinque, totidem*
ad

(c) Tremell. nec non Piscator, Pagninus,
Munsterus, Capella, Mariana, Mal-
venda, notante Polo, ut & versio Gallica.

(d) Vers. Tigurina,

(e) Citatus Polo,

(f) *ibid.*

fundum, in univcrsum 300 erant (præter 12 Boves) ad ornatum hæc adhibebantur. Plurimi existimant eos, non solos esse tantum ad ornamentum, sed etiam ad usum quendam, ut per eos tanquam epistomia, aqua educeretur (g). Hanc sententiam imprimis Transl. Bibl. Belg. lovet, cum ad priorem locum ita notat: Twee randen die omgordden de zee / rijchelijck verciert met offensbelden / ende in de ofenhoofden waren huysen / waer lanx men het water wtdede. Stante vero hac sententia sequitur tubercula ista non directe supra se invicem fusafuisse, sed oblique, ut omnes simul usum præstare possent, quando Sacerdotes se lavare vellent.

§. 16.

Deinde imposuit mare hoc 12 Bubus, quorum tres respiciebant

C 3

aqui-

(g) *Tirinus Polo adductus,*

aquilonem, tres occidentem, tres meridiem, & tres orientem, ac omnia eorum posteriora intus, id est, latitabant sub mari. Et videntur hi solidi fuisse, ut tanto ponderi ferendo, maris scil. (*quod Vitalpandus apud Walthon. ad 8640 centipondios numerat*) & aquarum, pares esse possent (*b*). Quantitatem eorum, staturæ boum ordinariæ, parem fuisse existimat Lundius (*i*). Et docent interpretes in ore cujusque illorum fuisse verticillum, unde aqua hauriebatur (*k*). Quæ sententia quodammodo dubia videtur; nam mare hoc non malleo elaboratum, ut Lundius loquitur, sed fufum, & deinde impositum bubus, qui etiam seorsim fusi erant. Et 2 Reg. 16: 17. ubi

(*b*) *Lund. Jud. Hell. Lib. 2. c. 14. & Menochius est. Polo.*

(*i*) *ibid.* (*k*) *Sic sententem adducit Menochium Polus.*

ubi Achaz lacum deposuisse a Bibus, & pavimento lapideo imposuisse traditur, nihil de foraminibus istis legitur. Neque iis opus esse videtur, tot enim alias erant, ut multi simul lavare possent. Diximus hanc sententiam dubiam videri, non tamen absolute negamus, nisi quis hinc boum cavitatem conatur probare, quam nos negamus. Boves hos ad quatuor mundi plagas versos existimant quidam 12 Christi Apostolos mystice significasse, qui jussu ejus per omnes mundi plagas prædicaverunt (k).

§. 17.

Postremum collocavit mare hoc in atrio Sacerdotum versus latus domus dexterum ad orientem e regione meridiei, quod etiam חצר הפנימית atrium interius, *sisāmmidien*

C 4

neu

(k) *Corn. a lapide adductus Polo.*

nen Cartano (l), nec non חצר אשר
 לַבַּיִת מִדֶּלְגָרְדִּים som för
 HErrans huus war (m) vocatur,
 & erat muro circumdatum, ædi-
 ficisque pretiosissimis exornatum
 (n). Illud 10 Cubitis altius Atrio
 exteriori seu magno (o) fuisse pu-
 tat Lundius (p). Neque plura a-
 tria Salomon extruxisse legitur.
 Nam atrium Gentium, quod Lun-
 dius tertium facit (q), in templo
 hoc primo nullum fuit, Sacri
 Scriptores ejus mentionem nuspi-
 am faciunt, uti nec interpretes
 Judæi. Meminit quidem Rex Salomo
 in precibus ad DEum fuis, quum
 templum dedicaret. 1 Reg. 8: 41. חֲבֵרֵי
 peregrini, qui non esset ex populo Iraë-
 litico, & adoraret אֱלֹהֵי הַבַּיִת הַזֶּה
 Ve-

(l) 1 Reg. 6: 36. & 7: 12.

(m) 2 Chron. 7: 7.

(n) Jud. Heil. L. 2. c. 20.

(o) 2 Chron. 4: 9.

(p) L. ibid. c. 24.

(q) ibid. Cap. 13: & 27.

Verum per peregrinum intelligi debere hominem eo tempore quo adoraret, adhuc Sacris Gentium addictum, אֵלֵינוּ debere reddi per in hac aede, non ad vel apud eadem hanc, nondum est demonstratum (r). Et videtur ille sensu latiori vocem atrii sumfisse, quando הַר הַבְּיֹרָה sub eo nomine comprehendit (s), quam Judæi veteres, qui spatium הַר הַבְּיֹרָה dictum semper opponunt atriiis templi הַעֲזָרָה. Atrii novi mentio fit 2 Chron. 20: 6. quod aliquod tertium a duobus prioribus distinctum non erat; nam imperante Menasse diu post Josaphatum, duo tantum atria Templi memorantur (t), uti & apud Ezechielem c. 40 &c. quibus nonnisi templi primi atria intelligi possunt: Sed novum di-

C 5

ci-

(r) Rel. p. 1. c. 6. §. 6. Conf. c. 8. §. 9.

(s) Jud. Hell. L. 2. c. 27.

(t) 2 Reg. 21. §.

citur, quia ab *Ala* renovatum (u):
 וּמִן אֵלָא *autem sive novum Hebraei appella-*
lare solent, quod renovatum est (x).

Exod: 29. v. 4. Putat Jothannus hac lotio-
ne totum corpus fuisse §. 18. ablutum, non
manus tantum. L. pedes, ut fiebat in lotio-
ny quotidiana. Fesseri annot. in exod. p. 390.

Ulus hujus maris erat, ut sa-
 cerdotes se ex eo lavarent. Quo-
 modo autem ista lotio fiebat, de
 eo non omnes conveniunt: sunt
 qui putant eos corpora ei immer-
 sisse, quare etiam vertunt *in eo*.
 Sed hanc sententiam ut minime
 tolerandam reiicimus. Non enim
 decebat, ut in vas illud quod
 mundissimum esse oportebat, Sa-
 cerdotes pedes immitterent, & in
 conspectu populi, quod sine scan-
 dalo minime fieri potuisset, se nu-
 darent, ut nihil de altitudine ejus
 dicam, quæ tanta fuit, ut haud
 fa-

(u) 2 Chron. 15: 8. confer. Lund. Lib.
 2: Cap. 24.

(x) Rel. in antiq. p. 1. c. 6. §. 5.

facile in id ascendere, & ex eo descendere potuissent; sufficit eis fuisse præceptum, pedes tantum & manus ut lavarent, quod etiam a Josepho bene observatum (z): *Omnilus deinde aqua repletis, mare quidem in eum usum assignavit, ut inde Sacerdotes templum ingredienti manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri.* Alii existimant eos coronam ascendisse; sed quoniam Scriptura hujus mentionem nullam facit, itaque eam omittimus. Et eorum sententiam approbamus, qui aquam per plurima epistomia semper aperta defluxisse, & ab eis exceptam fuisse tradunt.

§. 19.

Unde vero aqua in mare istud venit, methodus postulare videtur,
 ut

(z) *antiq. Jud. Fib. 8. C. 2. Confer. J. Lund. Lib. 2. Cap. 14. & Polus ad hunc locum.*

ut describamus ; sed quoniam hujus rei monumenta haud multa supersunt : pauca ex Lundii *Jüdisch. Heiligt.* in transcurtu proferamus , recitatis verbis imprimis *L' Empereur* (a), quæ huic rei quandam lucem commodare videntur : *Cum regio Beniamitica esset omnium altissima, de extruendo ad fontem Hetam (ubi regio altior) templo deliberatum fuisse : sed cum in mentem veniret citati Testimonii , quo jussi videbantur Judæi ut in humeris non in capite Benjaminis (ut explicat Glossa) id est, non in altissimo , sed paulo humiliori loco templum exstruxerunt ; promouisse paululum , ut in Sortem Judæ ex parte descenderet edificium. Hinc videmus , Hetam in Beniamine fuisse*

(a) *Ex Gemara tam Hieros. quam Babylon. adducta Mischbn Middot. c. 3. hal, 3.*

fuisse extra templum ad occidentem
 ejusdem : An vero hic fons ab He-
 tam nomen habuerit , quod inde a
 civitate Hetam in tribu Juda 2 Chron.
 2: 6. vel pago Hetam in Simeonis
 tribu 1 Chron. 4: 32. fluxerit , expen-
 datur amplius. Hunc fontem Lun-
 dius in horto Salomonis , qui
 4500 cubitos ab Jerosolymis dista-
 bat, situm fuisse docet, & ex eo
 aquam tanta copia exæstuas-
 se, at-
 que in atrium ductam, ut non
 solum hoc mare una cum decem
 labris illa impleretur, sed etiam
 ad omnem usum sufficeret. Sic
 enim Auctor habet: Von die-
 sem Wasser giengen röhre / nach
 dem ehnen Meer / und Kessel im
 Tempel Salomonis. Mit diesem
 Wasser fonte man den ganzen
 Vorhoff überlauffen lassen (b).
 Et putat Auctor per fistulas, quas
 in pedibus boum fuisse opinaba-
 tur

(b) Lib. 2, c. 21.

tur, aquam mare ascendisse, & per □ □ □ seu tubercula iterum effluxisse, idque semper sine mora per dies noctesque, ut haud dissimilis fonti exastuanti esset; aquas vero effulas collegisse se in canali, in pavimento forma quadrata ducto, & inde per cavernas & foramina in urbem defluxisse, seque congregasse, ut Wagenfeil purat; ad formandam piscinam Bethesda inde ortam; aut quod Auctori magis placet, aquas has in torrentem Kedron defluxisse (c).

§. 20.

Esset hic locus haud pauca dicendi de cubito Hebræorum, &

(c) *Lib. 2. Cap. 14.*

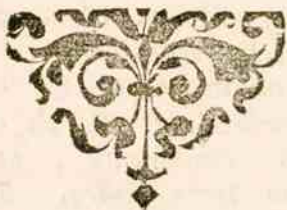
& Bath, ut & de capacitate hujus maris, nec non de accurata diametri & perimetri designatione; sed quoniam hæ accuratiorum merentur indagationem, quam hæ pagellæ capere & temporis angustia tolerare potest, in aliud tempus, si DEO ita visum fuerit, reservamus. Sed priusquam clausulam huic dissertatiunculæ imponimus, preces, quas pia mens concipere potest devotissimas, ad cælum mittamus. Velit DEUS T. O. M. Fons ipse bonitatis, patriam nostram clementer pace & felicitate beare, Tempora una cum iis, quæ ad ea pertinent, defendere, & ab omnibus periculis conservare, *ut gloria habitet in Terra nostra, Benignitas & Fides occurrant inter se, justitia & pax osculentur se invicem, Fides*

e terra germinet , Et justitia e cœ-
lis prospiciet, Etiam Jehova det
quod bonum est, ut terra e-
dat proventum suum.

Amen !

Psalm. 85: 10, 11, 12, 13, 14.

Soli DEO Gloria,

VIR JUVENIS

Literarum Morumq; cultura Ornatissimus

DOMINUS

GREGORIUS STEENMAN

Aboënsis

Per Ἀναγράμμα

EN! BIS EGREGIAS* MONES
ORNATUS!

EN! BIS EGREGIAS artes, doctissimo
STEENMAN,

Monstrabis, dum non obvia cuique MONES.
Quid latices sacra doceant, quid culta Ma-
thesis,

Consulis, mox docta colligis atque manas.
In Mare descendis sinuosis fluctibus altum,
Dum Solymæ molem vis numerare maris.
Hinc eris ORNATUS meritorum laude per
ævum,

Laurea sicque comas cinget, Amice, Tuas.
* artes

Sic ut potuit, non ut debuit,
in pignus Amicitiaë non
fucataë accinere Voluit

JOHANNES Heinr. JULINUS
Aboëns.

Eruditione morumq; elegantia conspicuo

DOMINO

GREGORIO STEENMAN

Fautori & Amico integerrimo!

DUm sublime paras Parnassi scan-
dere culmen,

Nec non ingenii prodere signa Tui,
Aspiret primo ridens Fortuna labori,
Tu simul & cœptum perface men-
tis opus.

Perficias, nam Te coluisse fideliter
artes,

Ecce satis monstrat nunc opus
hocce Tuum.

Gratulor ergo Tibi, grates Tibi di-
cimus omnes,

Quotquot habet socios Natio no-
stra Tibi.

Hæc pauca honoris &
amoris testandi ergo
apponebat

MICH. LUNDANUS.

Ad

Dominum Respondentem

GREGORIUM STEENMAN,

DUm mare mensuras pretiosi fusi-
le Templi,
Et simul ingenii das monumenta
Tui.

Gratulor hæcce Tibi pulcræ conami-
na mentis,
Præmia pro meritis læta Deusque
dabit.

Declarandi affectus causa
populari suo scripsit

JACOB DEGERMANN.

Till

Sin Høgt-åhrade K. Broder.

DEt år i sig och nog wähl rart/
Når Stiernor af oändlig art /
Med Silfwer-strålar lysa/
The sågna of / ehuru wähl
Ett mödcker all wår inre siähl
Kan komma til at rysa. Hur

Hur ser det och en prächtig ut?
 När hwar om ann lifsom i knauth/
 Man Gull och Pärlor fattar:
 Ja mången wägar Liff och Blod /
 Och glömmier bort sin Skapar god /
 Så högt dem Werlden skattar.
 Men kostligast iag funnit här
 Det wara / när som Dygden är
 Med Konst och Bett förbunden;
 Eij kan Hon utaf Lyckan blind /
 Dess med-ell' mot-gångs starcke wind /
 Blij näsin öfwerwunnen.
 Så Rijkdom snart beröfwas plår /
 En Bias doch alt med sig bår /
 Och af sin Konst eij lemnas.
 När Stiernor med ett grusligt knall /
 Och annat få sitt underfall /
 Hans löhn än honom ämnas.
 Jag känner näplig sielfwan mig
 Af Glädte / när min Bror jaz Tig /
 Seer på Parnassi högder /
 Jag önskar GUD wälsigna mi
 Titt Arbet / och Tig löna så /
 Jörst här / och ther med Grödder!

MICH. STEENMAN.

